﴿ تەفسیری سورەتی (ق) ﴾

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان

پێغەمبەر (ﷺ) لە جەژنەکان و هەینی یەکاندا ئەم سورەتەی دەخوێندەوەو تێهەڵکێشی دەکرد لەگەڵ بابەتی وتارەکەیدا، هەندێ جاریش لە کۆڕ و قەڕەباڵغیدا، دیارە کە ئەو سورەتە کاریگەری و گرنگی خۆی هەیە.

لەڕاستیدا سورەتێکی خاوەن هەیبەت و شکۆیە بە توندی راستی یەکان دەگەیەنێت، داڕشتنێکی توندو تۆڵی هەیە، وێنە و سایەکانی، سەدای کۆتایی ئایەتەکانی، بەتەواوی گۆشە و کەناری دڵ و دەرون دادەگرێت، بەشوێن هەست و نەست و خەتەرەو خەیاڵەکانی مرۆڤدا دەڕوات، بەشوێن نهێنی و ئاشکرایدا ، ئەوەی کە شاراوەیە و ئەوەش کە بەدەرەوەیە، بەچاودێری خوایی بەدواداچونی لەگەڵدا دەکات، یەك چرکەسات پشتگوێی ناخات، هەر لە لەدایك بوونەوە تامردنی، تا زیندوبوونەوە و کۆکردنەوە و لێپرسینەوە لێی، چاودێرییەکیش بەهێزو توندو تۆڵ و سامناکە. بە تەواوی ئەم دروستکراوە لاوازە کەناوی مرۆڤە دادەگرێت، چونکە ئەو بەردەوام لەبەردەستی قودرەتی خوادایەو ئەوزاتەش چرکەساتێك لێی بێ ئاگا نیە، لە وردو درشتی کردەوەکانی، هەناسەکانی بەژمارەیە، هەموو خەتەرە و خەیاڵ و نیەتێکی لای ئەو ئاشکرایە، هەموو گوفتارێکی تۆمارە، هەموو جوڵەیەکی حساب بۆکراوە، چاودێری وردو تەواو بەسەر وەسوەسە و خەتەرەو خەیاڵی دڵ و دەرونیەوە هەیە، هەروەکو چۆن بەسەر ئەندامەکانی جەستەیدا هەیە، ئیتر هیچ پەردەو بەربەستێك نیە

کەبەری ئەم چاودێری یە ئەنجامدراوە بگرێت کە ئاگادارە بەسەر نهێنی و چپەکانیدا بەسەر هەموو کردارو جوڵەیەکیدا، لە هەموو کاتو لە هەموو بارودۆخێکدا .

هەموو ئەوانەی کە باسکرا ـ بەتایبەتی لای ئیماندار ـ زانراوە بەڵام بەشێوازێك باسی دەفەرموێت، دەڵێی تازەیە هەستەکان دادەچڵەکێنێ و کوتوپڕ یەخەیان دەگرێت، رایان دەوەشێنێ، دەیات شڵەقێنێ، لەترسا موچوڕکە بەگیانیدا دێت، سەرسامی دایدەگرێت، لە خەوی غەفڵەت هەڵیان دەستێنێ، چونکە کارەساتێکی ترسناكو هەوڵناك بەڕێوەیە!!

ئەمانە هەمووی لەگەڵ دیمەنی ژیانو مردنو دیمەنی هەڵوەشانی جەستەو، دیمەنی زیندو بوونەوەو دیمەنی حەشرو قیامەتدا، لەگەڵ بەتەمابونی بەرپابونی ساتەکانی کۆتایی دنیاو کاریگەرییەکانی لەسەر ناخی مرۆڤو هەستەکانی، هەروەها باسی دیمەنەکانی گەردون لە ئاسمانو زەویدا، لە دابەزینی بارانو گەشەی روەکدا، لە بەروبوم و لقو پۆپی درەختا، هەروەها باس لەوە دەفەرموێت کە هەموو ئەوانە بۆ بەرچاو ڕونی ئەو بەندانەیە کە دەیانەوێ بگەڕێنەوە بۆ لای خوای گەورەوسەرنجێك لە دروستکراوانی بێ شوماری بدەن..

لەڕاستیدا کورتکردنەوە و پێناسەی ئەم جۆرە سورەتانە ئاسان نیە، باسکردنی واتاو راستی و وێنەو سایەکانی بەو شێوازەی کە خودی قورئان باسی دەکات، راڤەو باسەکانی ئێمە مافی تەواویان ناداتێ، چونکە هەر قورئان خۆی دێت ئەو راستی و واتاو وێنەو سایانەی باس بکات، راستەوخۆ تیشکیان بخاتە سەر تا کاریگەرییان هەبێ لەسەر هەستو ناخو ویژدان...جا با بە پشتیوانی خوای گەورە با بچینە خزمەت سورەتەکە ولە نزیکەوە سەرنجی بدەین:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ قٓ وَٱلۡقُرۡءَانِ ٱلۡمَجِيدِ (١) بَلۡ عَجِبُوٓاْ أَن جَآءَهُم مُّنذِرٞ مِّنۡهُمۡ فَقَالَ ٱلۡكَٰفِرُونَ هَٰذَا شَيۡءٌ عَجِيبٌ (٢) أَءِذَا مِتۡنَا
وَكُنَّا تُرَابٗاۖ ذَٰلِكَ رَجۡعُۢ بَعِيدٞ (٣) قَدۡ عَلِمۡنَا مَا تَنقُصُ ٱلۡأَرۡضُ مِنۡهُمۡۖ وَعِندَنَا كِتَٰبٌ حَفِيظُۢ (٤) بَلۡ كَذَّبُواْ بِٱلۡحَقِّ لَمَّا
جَآءَهُمۡ فَهُمۡ فِيٓ أَمۡرٖ مَّرِيجٍ (٥) أَفَلَمۡ يَنظُرُوٓاْ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوۡقَهُمۡ كَيۡفَ بَنَيۡنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٖ
(٦) وَٱلۡأَرۡضَ مَدَدۡنَٰهَا وَأَلۡقَيۡنَا فِيهَا رَوَٰسِيَ وَأَنۢبَتۡنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوۡجِۭ بَهِيجٖ (٧) تَبۡصِرَةٗ وَذِكۡرَىٰ لِكُلِّ عَبۡدٖ
مُّنِيبٖ (٨) وَنَزَّلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ مُّبَٰرَكٗا فَأَنۢبَتۡنَا بِهِۦ جَنَّٰتٖ وَحَبَّ ٱلۡحَصِيدِ (٩) وَٱلنَّخۡلَ بَاسِقَٰتٖ لَّهَا طَلۡعٞ
نَّضِيدٞ (١٠) رِّزۡقٗا لِّلۡعِبَادِۖ وَأَحۡيَيۡنَا بِهِۦ بَلۡدَةٗ مَّيۡتٗاۚ كَذَٰلِكَ ٱلۡخُرُوجُ (١١) ﴾

ژمارەی پیتەکانی زمانی عەرەبی (٢٨) پیتن چواردەیان لە سەرەتای ٢٩ سورەتی قورئاندا هاتوون ، ئەم قورئانە بێ وێنەیەش لەو چواردە پیتەو چواردەکەی تر پێك دێت ، ئەو پیتانە لە ڕواڵەتدا هیچ واتایەك نابەخشن ، بەڵام کە لە لایەن خوای گەورەوە نازڵ کراوە و بۆتە ئەم قورئانە ناوازە (معجزە)یە.

ژمارەی پیتەکانی قورئانیش بە شێوازێکی ژمارەیی هاوسەنگ و حساب بۆ کراون ، جگە لەوەش تحدای سەرجەم خەڵکی دەکەن بە درێژایی زەمان و پانتایی زەمین کە ئەگەر دەتوانن وێنەی ئەم قورئانە ، یان دەدانە سورەتی یاخود تەنانەت سورەتێکی کورتی داڕێژن ، کەچی پسپۆڕان دەسەوسانن ، چ جای خەڵکانی تر .

هەندێ لە موفەسرینیش دەڵێن: ئەو پیتانە بۆ سەرنج ڕاکێشانە ، هەندێکی تریش وتویانە ، هەر خوای گەورە خۆی زانایە بە مەرام و مەبەستیان .

سوێند بەم قورئانەی کە خاوەنی ڕێزو شکۆمەندییە (ئەم قورئانە لە لایەن خوای گەورەو نازڵ کراوە بۆ محمد ﷺ ، تا شوێنکەوتوانی پایەدار و سەرفەرازی هەردوو جیهان بکات).

(٢) کەچی زۆربەی خەڵکی ئەو ڕۆژگارە باوەڕیان نەکردو سەرسام بوون لەوەی کە بێدارکەرەوەیەك لە خۆیان هەبێت ، بۆیە کافرەکان وتیان: ئەم قورئانەو ئەم پەیامە شتێکی سەرسوڕهێنەرە ...

(٣) باشە ، چۆن کاتێك مردین و بوینە خاك و خۆڵ زیندوو دەبینەوە ، ئەوە شتێکی زۆر دوورو ئەستەمە!! (نەفامان بیریان نەکردەوە لە خۆیان کە لە نەبوون هێنراونەتە کایەوە).

(٤) بەڵام با ئەو بێباوەڕانە دڵنیابن کە ئێمە بە تەواوی ئاگادارین لە کار کردی خاك لەسەر لاشەیان و چۆنیەتی بونەوە بە خاکیان دوای مردنیان ، هەموو ئەو ڕوداوانە لە دۆسیەیەکی تایبەتدا پارێزراوە ، فایلی ڕوداوەکانی پێش مردن و دوای مردنی هەرکەسێکمان پاراستوەو لەلای خۆمانە .

(٥) ئەوانە هەر لە خۆڕا بۆتە پیشەیان ، بڕوا بەو حەق و حەقیقەتە ناکەن کە بە بەڕێزترین کەسایەتیدا ڕەوانەمان کردووە ، بەو هۆیەوە ئیتر لەسەر گەردانی و سەرلێشواوی یەکی ئاڵۆزدا دەژین...

(٦) باشە ، ئەوانە سەرێك هەڵنابڕن بۆ ئەو ئاسمانەی کە: بەڕا بەسەریانەوەیە ، چۆن دروستمان کردووە و چۆن ڕازاندومانەتەوە؟ بە شێوەیەك کە هیچ کەم و کوڕی و کەلێنێکی نادروستی تێدا نیە (بە تایبەت لەم سەردەمەدا بەهۆی ئەو تەلسکۆبە زەبەلاحانەو ئەو مانگە دەستکردانەی کە ڕەوانەی بۆشایی ئاسمان

دەکرێن زیاتر گەورەیی و زۆری و گرنگی ئەو ئەستێرەو هەسارانە دەرکەوتووە کە زاناکانی توشی سەرسامی و حەپەسان کردووە ، زۆربەیان باوەڕی بەهێزیان بە خوای تاك و تەنها و دروستکار هێناوە).

(٧) هەروەها زەویشمان راخستوەو بڵاومان کردۆتەوەو کەژو چیامان لەسەری دامەزراندووە، لە هەموو جۆرە روەکێکی جوان و رازاوەشمان تیایدا بەرهەم هێناوە .

(٨) باسی هەموو ئەو شتانە بەرچاو ڕونی و یادخستنەوەیە بۆ ئەو کەسانەی کە مەبەستیانە خواناس بن و بەردەوام دڵیان لای خوای خۆیان بێت و مەبەستیانە ئەو زاتەیان لێ نەڕەنجێت.

(٩) هەروەها سەرنج بدەن ، هەر ئێمە لە ئاسمانەوە بارانی بە پیت و بەرەکەت (بەو یاسایانەی کە هەر ئێمە رێکمان خستووە) دادەبارێنین و بەهۆیەوە باخ و باخات و بێستانەکان دەبوژێنینەوەو دانەوێڵەی هەمەجۆریش بەرهەم دەهێنین ..

(١٠) هەروەها دارخورمای قەشەنگ و قەد بڵندو بەرزیش دەبینن چۆن هێشووە خورمای نەرم و شیرین و بەتام و جوان و لەسەریەك ڕیزکراو دەگرێت...

(١١) هەموو ئەوانە دەبنە ڕزق و ڕۆزی بۆ بەندەکانمان ، ئێمە بەردەوام بەو ئاوی بارانە زەوی یە مردووەکان زیندوو دەکەینەوەو (هەمو ساڵێك لە وەرزی بەهاردا دیاردەی بوژاندنەوەی ڕوەکەکان دەبینن) جا هەر بەو شێوەیە لە زەوی دەرتان دێنینەوەو زیندوتان دەکەینەوە . (وەك گژوگیاکانی بەهار) .

ئەمە بەشی یەکەمی سورەتەکەیەو بابەتی زیندوبونەوە باس دەفەرمویت،لە ئینکاری موشریك‌و هاوەڵگەران دەدوێت، لە سەرسامییان لەو باسە، هەربۆیە قورئان تەنها باس لە ئینکاری ئەو دۆزە ناکات لەلایەن ئەوانەوە، بەڵکو هەوڵدەدات دڵ و دەرونە لار و وێرەکانیان بگێڕێتەوە بۆلای حەقیقەت‌و راستی یەکان، لاریەکانی راست بکاتەوە؛ پێش هەموو شتێك هەوڵ دەدات کە دڵەکان بێدار بکاتەوە و بیانهەژێنێ بۆ ئەوەی بکرێنەوە و سەرنجی کرۆك‌و ناوەرۆکی ئەم بونەوەرە بدەن، لەبەر ئەوە دەست ناکات بە موجادەلەو بەڵگە هێنانەوە دەربارەی داکۆکی لەڕۆژی زیندوبونەوە، بەڵکو هەوڵ دەدات کە دڵان بەشێوازێکی زیندوو بیربکەنەوە و باسەکە لێکبدەنەوە، ویژدان‌و دەرونیان داچڵەکێنێ بەبیرکردنەوەیان لە دەوروبەریان قەناعەت‌و باوەڕیان بۆ دروست ببێ ئەمەش وانەیەکە دەبێت ئەوانەی چارەسەری دڵان دەکەن سودی لێ وەربگرن!!

سورەتەکەش بە سوێند خواردن بە پیتی قاف و قورئانی خاوەن پلەو پایە دەست پێدەکات کە لەو جۆرە پیتانە پێکهاتووە، یەکەم پیتیشە لە وشەی (قرآن)دا !!

سوێندەکە لەسەرەتای باسدا، نیشانەی وریاکردنەوە و گرنگیدانە، دیارە کە پێشهاتەکە زۆر گرنگە، بەتایبەت کە بابەتەکە بە سوێند دەست پێدەکات، کەواتە باسەکە مەترسیدارە، رەنگە هەر بە مەبەستیش بەو شێوازە سەرەتاکەی دەست پێدەکات چونکە بەشوێن سوێندەکەیدا دەستەواژەی (بل) دێت، دوای ئەوەی کە سوێندەکە کاریگەریی خۆی لەسەر هەست‌و دڵ دانا تا باس لە بابەتێك بکات کە تازەیە دەربارەی سەرسامی‌و ئینکاریان، باسێك لەلایەن

پێغەمبەرەکەیانەوە لەم قورئانە رێزدارو شکۆمەندەدا هاتووە دەربارەی زیندوبونەوە و هاتنە دەرەوەی مرۆڤەگان لەنێو خاك!

کەچی ئەمانە سەرسامن لەوەی کە بێدارکەرەوەیەك لەخودی خۆیان رەوانەکراوە، لەحاڵێکدا نەدەبو سەرسام بونایە، بەڵکو بە ئاسایی وەریان بگرتایە، چونکە ئەوە بابەتێکە فیترەتی ئاسایی بە ئاسانی پێشوازی لێدەکاتو وەری دەگرێت، ئەوەش شتێکی سروشتی یە کە خوای گەورە کەسێکی شایستە لەنێو خەڵکدا هەڵبژێرێ، شارەزایان بێت، هەستو بیرکردنەوەی وەکو ئەوان بکات، زمانو ئاخاوتنی بەشێوەی ئەوان بێت، بەشداری ژیانو چالاکییان بێت، دەرکی هۆکارەکانی هاندانو پاڵنەرەکانیان بکات، تواناو خۆگرییان شارەزا بێت، ئەو خوایە بەلایەوە ئاساییە کەسێکی وا رەوانە بکات تا بێداریان بکاتەوەو تێیان بگەیەنێت، ئەگەر بەردەوام بن لەسەر رێبازو بیروباوەڕی چەوتیان چیان بەسەر دێت، هەروەها فێریان بکات چۆن رێبازی راست بگرنە بەر، وە باسی ئەو ئەركو بەرپرسیارێتی یەیان بۆ بکات کە ئەم ئاراستەو بەرنامە نوێیە دەیخوازێت، خودی ئەو پێغەمبەرەش یەکەم کەسو پێشەنگە لە هەڵگرتنی هەموو ئەركو داخوازیەکاندا.

موشریکەکانی قورەیش لە پەیامەکەش سەرسام بوون، بەتایبەت لەباسی زیندوبونەوە کە هەر لە سەرەتاوە پەیامئاوەرەکە پێیراگەیاندن، چۆن دۆزی زیندوکردنەوەی مرۆڤەکان شتێکی سەرەکیو بنەڕەتی یە لە عەقیدەو بیروباوەڕی ئیسلامیدا.

لەلایەکی ترەوە ئیماندار بەرپرسە ـ کە بە حیکمەتو دانایی و رەچاوکردنی واقیع ـ حەق رابگەیەنێتو بەتاڵ و ناڕەوا کەنار بخات ، هەوڵی پایەدارکردنی حەق بدات تا شەڕ نەمێنێو هەموو چالاکیەکانی لە دنیادا بخاتە چوارچێوەی خواپەرستی یەوە و ئاراستەی بکات تا پاداشتی قیامەتی پێ دەستەبەر بکات، چونکە پاداشت پەیوەندی بەکارو کردەوەوە هەیە، زۆر جار ئیماندار لە گەشتی سەرزەویدا رەنگە پاداشتی دەست نەکەوێتو دوابخرێت بۆ قیامەت و ئەو جیهان ـ لەوێ نەمردن ، نە پیری، نە نەخۆشی، نە هەژاری، نە گرفت، یەخەی بەختەوەران ناگرێت ـ .

هەر بۆیە دەبێ لەو جیهان زیندوبونەوە و لێپرسینەوە هەبێت ..

جا کاتێ بڕوابوون بە چەمکی ئەو جیهان نامێنێ لە دڵو دەروندا، هەموو بۆچونەکان دەربارەی ئەم بیروباوەڕەو ئەرکەکانی دەڕوخێتو دڵو دەرونو ناخی مرۆڤ هەرگیز لەسەر رێبازی ئیسلام ناوەستێتو پابەندی نابێت ..

بەڵام ئەو خەڵکە لەو سەردەمەدا تێڕوانینیان بۆ ئەم بابەتە گرنگە ئاوا نەبوو، بەڵکو بەشێوازێکی زۆر سادە بیریان لێ دەکردەوە، بەدوور لە سەرنجدانی حەقیقەتی ژیانو مردن، بەدوور لە ناسینی دەسەلاتی بێ سنوری خوای گەورەو نەخشەکانی لەو بوارەدا بۆیە بەسەرسامی یەوە وتویانە : باشە ئەگەر مردینو بوینە ئێسکی رزیو و تەپیو زیندوو دەکرێینەوە؟!

کەواتە بەبۆچونی ئەوان ژیانەوە دوای مردن بەدوور زانراوە، ئەمەش بیرکردنەوەیەکی سادەیە هەروەکو وتمان .. چونکە موعجیزەیەك جارێك رووبدات ئاسایی یە جارێکی تر روبداتەوە .. ئەو موعجیزەیەش بەردەوام

دەیبینن کە روودەدات، لەخۆیان و دەروبەرو گەردوندا، هەربۆیە لەم سورەتەدا قورئان هەوڵ دەدات ئەو راستیانەیان بیربخاتەوە.

بەڵام ئێمە دەمانەوێت پێش ئەوەی نیشانەو ئایەتەکانی خوای گەورە لە گەردون وژیاندا باس بکەین، هەڵوێستەیەك دەکەین لەبەردەم بابەتی نەمان و هەڵوەشانی جەستەی مرۆڤ ، کەواتە خەڵکی بەئاشکرا دەمرن و دەبنەوە بە خاك .. هەرکەسیش گوفتاری ئەو موشریکانە بەرگوێی دەکەوێت یەکسەر بیر لە خۆی و زیندەوەرانی دەوروبەر دەکاتەوە، ئاوڕ لە مردن و هەڵوەشان وتیاچوون دەکاتەوە، بەڵکو بەتێپەڕبوونی زەمان کە هێشتا زیندوە و لەسەر پشتی زەوی یە، هەست دەکات جەستەی بەرەو هەڵوەشان دەچێت!! ـ چاوەکانی کز دەبێت، گوێچکەی سەنگین و کپ دەبێت، دانەکانی دەکەوێت،تەندروستی تێك دەچێت ـ هیچ شتێکیش نیە وەك مردن زیندو راوەشێنی و دایچڵەکێنێ، تیاچون و هەڵوەشان و ـ دیمەنی گۆڕی قوڵ و تەنگ و تار ـ دەرونی بهێنێتە لەرزە ..

هەر بۆیە قورئان قوڵتر لەم باسە دەدوێت و دەیەوێت کاریگەریی بەهێزتری هەبێت لەسەر دڵ و دەروون، کاتێ کە زەوی وێنا دەکات چۆن بەرەبەرە جەستەیان دەخوات و هەڵیدەوەشێنێت! خوای گەورەش بەتەواوی ئاگادارە بەو گۆڕانکاریانەی کە بەسەر جەستەدا دێت ..

ئایەتەکە زەوی وەکو شتێکی زیندو وێنا دەکات کە بەردەوام هەڵدەوەشێت و دەپوکێتەوە، ئەو زاتەش کە بەدیهێناوە بەتەواوی ئاگادارە بە کاریگەریی زەوی لەسەر جەستەیان و لە تۆمارگەی تایبەت و پارێزراودا تۆمارە، ئەوانە دوای

ئەوەی جەستەیان رزی و بوونەوە بەخاك بەهەدەر ناچن!! بەقەدەر ئەتۆمێکیش لە جەستەیان لەم گەردونەدا ون نابێت!!

گەڕانەوەی ژیانیش بۆ خاك ـ بۆ لایان ئەستەمە؟ ـ خۆ پێشتر خاك بوون، بەردەوامیش لەو خاکە خۆیانو زیندەوەرانو لەسەر رزقو رۆزی یەکەی دەژین پەیدا دەبن.

ئابەو شێوەیە خوای گەورە هەوڵدەدات دڵە سەختەکان بتوێنێتەوە وناسکی بکات، تا وای لێ بکات هەستیارو بێدار بێتو چاك پەیامەکان وەربگرێت، ئەمەش پێش ئەوەی هێرش بکاتە سەر خودی بیروبۆچونەکانیان.

پاشان باس لە حەقیقەتی حاڵیان دەکات کە بۆتە هۆی سەرهەڵدانی ئەو بیروبۆچونو رەخنە نابەجێو پوچانە .. ئەویش بەهۆی وازهێنانو دوورکەوتنەوەیان لە حەقیقەتێکی نەگۆڕ، ئەوکات وەکو ئەوە وایە زەوی لەژێر پێیاندا لار بووبێتەوە وبەهیچ بارێکدا نەسرەون.

بەڕاستی ئایەتەکە داڕشتنێکی ناوازەیە بەزەقی وێنای حاڵەتی ئەو کەسانە دەکات کە دەست بەرداری حەقی ڕەواو پایەداردەبن ، ئیتر لەسەر هیچ بەرنامەو بیروبۆچونێك ناسرەون!!

لەڕاستیدا حەق خاڵێکی دامەزراوو نەگۆڕەو ئەوەی باوەڕی پێی هەبێ بە مەحکەمی لەسەری دەوەستێو پێیەکانی ناخلیسکێ، هەنگاوەکانی نالەرزێ، چونکە لەسەر زەوییەکی دامەزراو وەستاوەو ترسی لەرزینو رۆچون و نقوم بونی نیە، لەحاڵێکدا هەرچی لەو گۆڕەپانەدا هەیە ـ جگە لەو حەق و رەوایەی کە هەیە ـ هەمووی دەلەرزێ، دەجوڵێ، دەخلیسکێ، تێکەڵو پێکەڵ دەبێت؛ نە

دامـەزراوی، نـە لەنگـەر گـرتن، نـە بتـەوی، نـە هیـوای چاك بـونی هەیـە، چـونکە ئـەوەی لـە حـەقی پایـەدارو رەوا خـۆی ببـوێرێ، هەڵدەخلیسکێ و بەرەو هەڵدێر دەچێت، دامەزراوی و پایەداری لە دەست دەدات، دڵئـارامی و سرەوتی نامێنـێ، بــەردەوام کاروبــاری تێکــەڵ و پێکەڵــەو بیروهۆشــی ئــاڵۆزەو بــەدوورە لــە دامـەزراوی و پایـەداریی! بەڕاستی حاڵەتەکە بەشێوازێکی سەرسوڕهێنەر باس دەفــەرموێت خەتــەرەو خــەیاڵی دڵ و دەرون دەخاتــە روو، دەڵێــی چــاودێری دەکرێت!

جا لەگـەڵ باسـی ئـەم حەقە مەحکـەم و پایـەدارو بـەرزو بڵنـدەدا، وە لـە ڕێبـازی وەڵامدانەوەی رەخنەکانیان دەربارەی زیندوبونەوە ـ دێتە سەرباسی هەندێ لەو شــتانەی کــە دیــارو ئاشــکران لــەم گــەردون و بونــەوەرەدا، بۆیــە ســەرنجیان رادەکێشــێ بــۆ ســەرنجدانی ئاســمان و زەوی و کێــوە ســەختەکان، هــەروەها سـەرنجدانی باران بارین لـە ئاسمانـەوە، تەماشاکردنی دارخورما باڵابـەرزەکان، باخ و بێستان و روەکەکان بە شێوازێك کە گونجاو بێت لەگەڵ ئەو حەقە رەواو نەگۆڕو پایەدارە جوان و قەشەنگەدا ..

لەڕاسـتیدا ئـەم ئاسمانـە لاپەڕەیەکـە لـە کتێبـی گـەردوون دەربـارەی ئـەو حەقـە دەدوێـت کـە ئـەوان وازیـان لێ هێنـاوەو فەرامۆشـیان کـردووە. باشـە ئـەوە بـۆ تەماشای ناکەن، سەرنجی نادەن چەندە گەورەو فراوان و دامەزراوو تۆکمە یە؟ بەڕاستی مەحکەم و کەمال و جەمال بۆتە سیفەت و تایبەتمەندی ئاسمان لەگەڵ رێـڕەوی ئایەتەکانـدا گونجـاوە. لەگـەڵ بەڵگـەی ئـەوەی کـە بـە حـەق و راسـتی

زاتێکی خاوەن جەمال‌وکەمال بەدی هێناوە، هەر بۆیە باسی سیفەتی تۆکمەیی و جوانی و بەدوور لە بونی کەلێن و ناتەواوی هاتووە.

هەروەها زەویش لاپەڕەیەکی ترە لە کتێبەکەی گەردوون کە لەسەر بنچینەی رەوا و حەق دامەزراوە و بەرپاکراوە، جوانی و رازاوەیی لەسەری نومایانە..

راخستنی زەوی و دانانی کێوە سەختەکان لەسەری بەشێوازێکی جوان، پەیدابونی روەکی هەمەجۆر لەسەری بەڵگەیە لەسەر دامەزراویی و تۆکمەیی و جوانی و رازاوەیی، کە دەبی ئەویش سەرنج بدرێ، هەروەکو سەنجدانی ئاسمان.

ئینجا لەبەرانبەر دیمەنی ئاسمانی جوان و فراوان و بێ سنورەوە لەلایەکەوە، هەروەها زەوی پان و بەرین و تۆکمە و دامەزراو لەلایەکی ترەوە، سەرنجی دڵەکانیان رادەکێشێ بۆلای حیکمەت لە پەیدابونی ئەم دروستکراوانەدا، لە سەرنج راکێشانیان بۆلای لاپەڕەکانی گەردوون ..

ئەمانە هەمووی بەرچاو رونی یە، پەردەکان لادەدات بینایی روناك دەکاتەوە، دڵان والآدەکات، رۆحەکان پەیوەست دەکات بەم گەردوونە سەیرەوە، وە بەو دەستی قودرەتە داهێنانکاری کە بەوپەڕی حیکمەت و دانایی رێکی خستووە .. هەمویشی ئەو کەسانە سوودی لێ وەردەگرن کە خۆیان بە بەندەی خوای گەورە دەزانن و هەوڵ دەدەن بەدڵ بگەڕێنەوە بۆلای پەروەردگاری خۆیان وە بە زووترین کات..

ئا ئەمەیە کە دڵی مرۆڤ پەیوەست دەکات بەم گەردونە فراوان و جوان و قەشەنگەوە، ئا ئەم شێوازەیە کە ئاسەوار لەسەر دڵ و دەرونی مرۆڤەکان دادەنێ و نرخ بۆ ژیانی خۆیان دادەنێت.

لەڕاستیدا قورئان دەیەوێت لە ڕێگەی زانستو زانیاری یەوە مرۆڤەکان پەیوەست بکات بە خالقو بەدیهێنەریانەوە، چونکە هەر تاکێکیان دەتوانێ بزانێتو تێبگات .. کەچی بەرنامەکانی لێکۆڵینەوەو توێژینەوە لەم سەردەمەدا ــ ئەو زاتە شکۆمەندە فەرامۆش دەکەن ــ بەناوی زانستەوە !! وە ئەو پەیوەندی‌یە دەبڕن کە لەنێوان خوای گەورەو مرۆڤەکانو ئەو گەردونو بونەوەرەدا هەیە کە تیایدا دەژین، بەمەرجێ مرۆڤ شتێکە لەم گەردونەدا . ژیانیشی ئاسودەو سەقامگیر نابێت هەتا دڵو دەرونی لەگەڵ ئەم گەردونەدا لێ نەداتو پەیوەندی دروستیان پێکەوە نەبێتو هەست بە کاریگەری ئەم گەردونە فراوانە نەکات، چونکە ناسینی هەر ئەستێرەیەك، یان کاکێشانێك، یان زانینی تایبەتمەندی روەکێك یاخود ئاژەڵێك.. یاخود دەستەبەر کردنی هەندێ زانست دەربارەی ئەم گەرودونە و شارەزابوون لە نهێنی یەکانی ـ بەتایبەت لەم ساڵانەی دواییدا مەگەر خوابزانێ تەلسکۆبی هابل کە لە بۆشاییدا خەریکی وێنەگرتنی گەلە ئەستێرەکانە ـ چی نهێنی لەم گەردونەدا گواستۆتەوە بۆ بنکەی ناسا لە ئەمریکا.. کە دەبو هەموو ئەو زانا و نیوە زانانەشی دابچڵەکاندایە؛ دڵی هەمویانی راوەشاندایە هە ستیان بۆ دروست بوایە کە هاوەڵو هاوڕێی ئەم گەردونەن، پەیوەندییەکانی مرۆڤیان باس بکردایە کە لەنێوان مرۆڤ و دەوروبەریدا هەیە. چونکە گەر بیربکەنەوە هەست بەوە دەکەن کە بەدیهێنەری ئەم گەردونەو هەموان یەکێکە هەر بۆیە هەرچی زانستو باسو لێکۆڵینەوە هەیە بەدوور لە دەستەبەرکردنی ئەو ئامانجە گەورەو گرنگ و کاریگەرە لە ژیانی خەڵکیدا، ئەوە زانستێکی کەمو کورتو ناتەواوەو زانستێکی

پوچەو باسێکی نەزۆکە ـ خۆشبەختانە لەم ساڵانەی دوایدا زۆر لە زاناو گەردونناسەکان باوەڕی بتەویان پەیداکردووە، دەکرێ لە وەکالەتی ناساوە گوێبیستی باسەکانیان بین لە تۆڕی ئینتەرنێتدا ـ

لەڕاستیدا ئەم گەردونە کتێبێکی کراوەیە، بە هەموو زمانێ موتاڵا دەکرێت، بە هۆکاری هەمەجۆر مرۆڤ لێی تێدەگات، کەسی سادەی دەوارو کوخ نشین دەتوانێ بیخوێنێتەوە، هەروەها کەسی شارستانی نیشتەجێی ناو کۆشكو تەلاریش .. هەرکەسە دەتوانێ سەرنجی بداتو موتاڵای بکات بە ئاستی ئامادەیی و تێگەیشتنی خۆی، توێشوی حەق و راستیو رەوای دەست دەکەوێت، بەتایبەت کاتێ کە بە هەستو نەستێکی بێدارەوە موتاڵای دەکات، هەمیشە، لە هەموو شوێنێ دیمەنی دروستکراوان شایستەی سەرنجدانو تێرامانە تا بەرچاوڕونیو بێداریی ببەخشێت بۆ هەموو بەندەیەکی هۆشیار کە دەیەوێت خوای پەروەردگاری لەخۆی رازی بکات، بەڵام بەداخەوە زانستو زانیاری یەکانی ئەم سەردەمەیان وا لێ کردووە کە گرنگی بەو سەرنجدانو هۆشیاری و بێداری یە نەدات، وە ئەو پەیوەندییەی کە دەبوا هەبێ لەنێوان دڵی مرۆڤو گەردونو دروستکراوانی خوادا پەردەپۆشیان کردووە، چونکە بەناوی خورافاتی (پەیڕەوی لە زانست) هەرچی پەیوەندی هەیە لەنێوان دروستکراوانی خوادا لەو گەردونەی کە تیایدا دەژین پچڕاندویانەو پساندویانە !!

بە مەرجێ بەرنامەی ئیمان ـ لە ئیسلامدا ـ دژ نیە بەبەرنامە زانستی یەکانو شارەزابوون لە زانستی راستو دروست، بەڵکو پەیوەندی یەکانیان پێکەوە گرێ دەداتو هەموی دەبەستێتەوە بە حەقیقەتە مەزنو گەورەکەوە و دڵی مرۆڤەکانی

پێوە دەبەستێتەوە، واتە دڵەکان پەیوەست دەکات بە یاساکانی گەردون‌و ڕاستیەکانی بونەوەرەوە . وە هەرچی یاساو بەرنامەو ڕاستی هەیە دەبەستێ بەژیان‌و هەست‌و نەستی خەڵکی یەوە .ـ بۆ نمونە ئەم نەوتەی کە ملیۆنەها ساڵە خوای گەورە لە بۆشاییەکانی ژێر زەمیندا ، لە قوڵایی دووهەزار تا سێ هەزار مەتردا هەڵیگرتووە بۆ ئەم سەردەمە کە لە هەموو سەردەمێکی تر زیاتر مرۆڤ پێویستێتی ، وەکو وزەی جۆراوجۆر و دروستکردنی هەزاران جۆر کەرەستە لێی، دەبوا زۆر مایەی سوپاسگوزاری خەڵکی بوایە بۆیە پەروەردگاری بەخشتندە، کەچی زۆرکەم بیری لێ دەکرێتەوە، بەتایبەت بۆتە سەرچاوەی رزقێکی فراوان بۆ زۆرێك لە دەوڵەتان، کە ئەگەر دادپەروەرانە داهاتەکەی خەرج بکەن هەموو هاوڵاتیانیان دەحەوێتەوە ـ .

ئەو کاتە زانست‌و دروستکراوانی خوا نابنە شتانێکی وشك‌و بێ گیان تەنها بیرو هۆشەکان پێیانەوە سەرگەرم بێت‌و بیرلە نهێنی‌و وردەکاریەکانی نەکرێتەوە! دەبوا بەرنامەی ئیمان ڕۆڵی سەرەکی هەبوایە لە بواری باس‌و لێکۆڵینەوەکاندا بۆ ئەوەی زانست‌و زانیاری یە ڕاستەکان ببەستێ بەو بیروباوەڕە پیرۆزو مەحکەم‌و گرنگەوە.

پاشان دوای ئەو سەرنج ڕاکێشانە :

﴿ وَنَزَّلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً مُّبَٰرَكًا فَأَنۢبَتْنَا بِهِۦ جَنَّٰتٍ وَحَبَّ ٱلْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَٱلنَّخْلَ بَاسِقَٰتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ﴿١٠﴾ رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ ۖ وَأَحْيَيْنَا بِهِۦ بَلْدَةً مَّيْتًا ۚ كَذَٰلِكَ ٱلْخُرُوجُ ﴿١١﴾ ﴾

خوای گەورە هەندێ لاپەڕەکانی کتێبەکەی گەردون هەڵدەداتەوەو تا بەرەبەرە مرۆڤەکان بەرەو باسی زیندوبونەوە ببات..

دیارە ئەو ئاوی بارانەی کە لە ئاسمانەوە دادەبەزێت پێش ئەوەی زەوی مردو زیندو بکاتەوە حەق وایە دڵە مردوەکان زیندوبکاتەوە، چونکە بەبێ گومان دیمەنەکەی کاریگەریی خۆی هەیە، وەنەبێ تەنها منداڵان خۆشی دەربڕن بە باران‌و جاری وا هەیە لەخۆشیدا خەریکن باڵ بگرنەوە، بەڵکو دڵی هەستیاری کەسانی گەورەش شادمانە بەدیتنی‌و لەخۆشیدا خەریکە گەشکە دەیانگرێت وەکو دڵی منداڵە پاك‌و بێگەردەکان، کە فیترەتیان پاك‌و بێگەردە ..

قورئان باسی ئاوی بارانیش بەوە دەکات کە بەرەکەتدارە، وە دەستی قودرەتی خوایی وێنا دەکات بەوەی کە دەیکاتە هۆکار بۆ پێگەیشتنی باخی میوەو دەغڵ‌و دان و بەروبومی دارخورماکە ئاماژە بە بالآی بەرزی‌و دیمەنی جوانی دەکات بەتایبەت ئەوکاتەی کە هێشووە خورما جوان‌و ئاڵتونی یەکانی پێدا شۆڕ بۆتەوە کە مایەی سەرنج‌و تێڕامانە بۆ ناسینی زاتی حەق کە بتوەڕ پێی شیرین‌و جوان‌و بەتامە وەکو هێشوە خورماکان.

هەمو ئەوانەی باس کرا رزق و رۆزی هەمەجۆرن کە خوای گەورە بەخۆڕایی، وەکو دیارییەکی بەردەوام پێشکەش بە بەندەکانی خۆی دەکات‌و بە ویست‌و نەخشەی ئەو زاتە دێنە بەرهەم کەچی زۆربەی خەڵك سوپاس ناپەزێرن، لە هەمان کاتدا بۆتە سەرچاوەی دابین کردنی بژێوی بۆ ژمارەیەکی زۆری خەڵك و جم و جوڵێکی بازرگانی .

ئینجا باسەکان بەرەو ئەوە دەبات کە:

خەڵکینە چۆن زەوی مردومان زیندو کردەوە ، چۆن درەختە وشکەکانمان هێنایە بەرهەم ئاواش ئێوە زیندو دەکەینەوە..

ئەمەش پێشهاتێکی بەردەوامە و دووبارە دەبێتەوە و ئەو خەڵکە بەچاوی خۆیان دەیبینن، بەڵام بەدڵ سەرنجی نادەن‌و بیری لێ ناکەنەوە، سەرسامن لەوەی چۆن زیندو دەکرێنەوە!! بەڵام بۆخوای گەورە زۆر ئاسانە هەر بەو شێوازە سادەیەی گە بەردەوام دەیبینن زیندوتان دەکاتەوە ولەنێوخاکدا دەرتان دێنێ ..

بەو شێوەیە خاوەن و بەدیهێنەری دڵەکان دەیەوێت ناخ‌و دڵ‌و دەرونەکان بێدار بکاتەوەو بابەتی زیندوبونەوەیان لەلا ئاسان وێنا بکات، کە بۆ خوای گەورە هەر زۆر ئاسانە.

*　　　*　　　*

پاشان دوای ئەو باسانە هەندێ لە لاپەڕەکانی مێژوویان بۆ هەڵدەداتەوە دوای ئەوەی کە هەندێ لاپەڕەکانی گەردون‌و بونەوەری بۆ هەڵدانەوە، کە بە ئاشکرا باسی چارونووسی بێ باوەڕان‌و بەدڕەوشتان دەکات، کە وەکو موشریکەکانی هەموو سەردەمێك باوەڕیان بە زیندوکردنەوە نیە، بەڵکو باوەڕیان بە پێغەمبەرانیش نەبوەو نیە، ئەوسا ئیتر بڕیار دادەی خوای گەورە و هەڕەشەکانی یەخەی گرتوون‌و نەیانتوانیوە لە دەستی دەرباز بن، یا خۆیانی لێ لا بدەن :

﴿كَذَّبَتۡ قَبۡلَهُمۡ قَوۡمُ نُوحٖ وَأَصۡحَٰبُ ٱلرَّسِّ وَثَمُودُ ۝١٢ وَعَادٞ وَفِرۡعَوۡنُ وَإِخۡوَٰنُ لُوطٖ ۝١٣ وَأَصۡحَٰبُ ٱلۡأَيۡكَةِ وَقَوۡمُ تُبَّعٖۚ كُلّٞ كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ۝١٤ أَفَعَيِينَا بِٱلۡخَلۡقِ ٱلۡأَوَّلِۚ بَلۡ هُمۡ فِي لَبۡسٖ مِّنۡ خَلۡقٖ جَدِيدٖ ۝١٥﴾

(١٢) پێش ئەمانیش قەومی نوح و خاوەن بیرەکان و هۆزی (ثمود) پەیام و بەرنامەی پێغەمبەرانیان بە درۆ زانی و بڕوایان پێ نەکرد.

(١٣) هـەروەها قـەومی هـود و فیرعـەون و براکـانی لـوط (واتـە قەومـە بـەد ڕەوشتەکەی) ئەوانیش بڕوایان بە پەیامەکانی خوای گەورە نەکرد .
(١٤) هـەروەها خـاوەن باخـە چـڕەکانیش،وە(قەومی(تبع) کـە یـەکێك بـوو لـە پاشاکانی یەمەن)، هەر قەومێك لەوانە باوەڕیان بە سـەرجەم پێغەمبـەران نـەبوو ، هەر بۆیە هەڕەشەکانی ئێمە یەخەی پێ گرتن و لەناوی بردن.
(١٥) باشە ، ئەو خەڵکە بۆ بیرناکەنەوە ، ئایا ئێمـە مانـدو بووین کە یەکەم جار دروستمان کردن؟! ئایا هیچ گیرو گرفت هاتـە ڕێمـان؟! نـەخێر... بەڵکو ئەوانـە هەر لە گوماندان بەرانبـەر سـەر لـەنوێ دروسـتکردنەوەیان ، (ڕۆژانـە ئـەو هـەموو مـوعجیزەی ژیـان و مردنـە دەبیـنن لـە جیهـانی ئـادەمیزادو ئـاژەڵ و باڵنـدەو مێروەکاندا) کەچی بیر ناکەنەوەو تێنافکرن و هەر لە گوماندان !!
(رس) بە بیرێك دەوترێت کە لـەناوەوە هەڵنەچنرابێت.. (أیکـە)ش بە درەختـی چڕوپڕی لە یەکتر ئاڵاو دەوترێت کە پێدەچێت مەبەست قەومی (شعیب) بێت .. خـاوەنی بیرەکـان (رس) تـەنها لێـرەدا بـاس کـراون .. هـەروەها قـەومی (تبـع)یش مەبەست پاشاکانی یەمەنە، قەومەکانی تریش کە ناوی هێناون لەلای خوێنـەر و شارەزای قورئان ئاشکرایە.
بێگومان ئامانج لەم ئاماژە خێرایە ئەوە نیە کە بە درێژی باسی هەڵوێستی ئەو قـەومو گەلانـە بکـات، بـەڵکو قورئـان دەیـەوێت لـە ژێـی دڵان بـدات و سـەرنجیان رابکێشی بۆلای هۆکاری تیاچوون و لەناوچوونی دێرینەکان کاتێ کە بڕوایان بە پێغەمبـەران نـەکرد، ئـەوەی جێگـەی سـەرنجە ئەوەیە کە هـەر گـەلێك لـەو گەلانـە بڕوایـان بـە سـەرجەم پێغەمبـەران نـەکردووە: ﴿كُلٌّ كَذَّبَ ٱلرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ١٤﴾ ،

بێگومـان ئەمـەش ئاماژەیەکـە بـۆ سـەلماندنی وێکچـوونی ئـەو پەیامـەی کـە پێغەمبـەران رایـان گەیانـدووە، دیـارە کـە پێغەمبـەران بـرای یـەکترن و بـۆ خۆیـان ئۆمەتێکن، درەختێکن رەگیان بە قوڵایی زەماندا چۆتە خوارەوە، هەر لقێکی ئەو درەختــە هــەموو تایبەتمەندییــەکانی درەختەکــەی لــە خۆیــدا کۆکردۆتــەوە، وێنەیەکی ئەون، ئەوەی دژی هەر لقێکی بوەستێ؛ دیارە دژی هەموو لقەکانی وەستاوە، بۆیە سزای خوایی یەخەیان دەگرێت، هەروەکو گوێبیستان دەیزانن.
جا لەسایەی ئەو هەموو بەڵایانەی کە بەسەر خوانەناسانداهاتووە دەگەڕێتەوە بـۆ باسـی ئـەو دۆزەی کـە ئـەو خەڵکـە بڕوایـان پێـی نیـە، دۆزی زیندوبونـەوەی سەرلەنوێ، بۆیە بەپرسیار دەفەرموێت : ﴿ أَفَعَيِينَا بِٱلۡخَلۡقِ ٱلۡأَوَّلِۚ ﴿١٥﴾ ﴾ ؟! باشە داخۆ دروستکردنی یەکەمجاریان ماندوی کردوین؟ ئەو خەڵکەش ئەوەتە لەبەر چاوە و وەڵامی ناوێت! ﴿ بَلۡ هُمۡ فِي لَبۡسٖ مِّنۡ خَلۡقٖ جَدِيدٖ ﴿١٥﴾ ﴾ ئەوانە سەرنجی دروستکردنی یەکەمجار نادەن!!
باشـە ئـەو کەسـەی کـە ئـەو راسـتیانەی لەبەرچـاوە شایسـتەی چـی تـرە بـۆی بکرێت و بۆی باس بکرێت؟

*   *   *

بەشی دووهەمی سورەتەکە ، بە درێژی لە دۆزی زیندوبوونەوە دەدوێت کە لە بەشی یەکەمدا باس کرا، لەم بەشەدا هەوڵ دەدات چارەسەری دڵە نەخۆشەکان بکات ، بەشێوازێکی تازە ، بەڵام ترسناک و سامناک کە بریتی یە لەو چاودێری یەی کە لە پێشەکی سورەتەکەدا باسمان کرد، وە لەو دیمەنانەی دواین کە وێنای دەکات و دیاری دەکات..

پاشان دیمەنی مردن‌و سەختیەکانی، دواتر دیمەنی لێپرسینەوە و نیشاندانی دۆسیەکان، ئینجا دیمەنی دۆزەخ کە وەك گیاندارێکی کێوی دەمی داچەقاندووە و گینگڵ دەدات هەرکات سوتەمەنی تێدەکرێت کە بریتی یە لەو خەڵکە بێ دینە، دەڵێت : ئەی هی تر نەماوە؟ لەپاڵ ئەم باسانەدا بەهەشت‌و نازو نیعمەتەکانی لەگەڵ ڕێزو پێزانیندا ئامادەیە.

لەڕاستیدا ئەم حاڵەتە گەشتێکە لە پەیدابونەوە دەست پێدەکات‌و بە قۆناغی مردندا تێدەپەڕێت‌و بە زیندوبونەوەو لێپرسینەوە کۆتایی دێت .. گەشتێکە پەیوەستە بە یەکترەوە بەبێ وەستان، نەخشەکە پیشانی دڵ‌و دەرونی مرۆڤ دەدات کە ناتوانێ لێی دەرباز بێت ، یاخود لێی لابدات، سەرەتاو کۆتایی لەژێر دەسەڵاتی خوادایە، کەس ناتوانێ خۆی لێ بدزێتەوە و خۆی دەرباز بکات، هەمووان لەژێر چاودێری ئەو زاتەدان کە نە ماندوەبێت‌و نە غەفڵەت رووی تێدەکات، بەڕاستی گەشتێکی سامناکە، هەست‌و نەست پڕدەکات لە بێداری‌و ترس‌و بیم، چونکە مرۆڤ لەژێر دەستەڵاتی خواوەندی بەدەستەڵاتدایە، کە ئاگادارە بە هەرچی لە دڵ‌و دەروون و سینەکاندایە. داخۆ حاڵی مرۆڤ چۆن بێت کاتێ بەخۆی دەزانێ کە ئەو زاتەی کە داوای دەکات‌و ئامادەی دەکات، خوای پەروەردگاری تاك‌و تەنهایەکە هیچ لەبیر ناکات، غافڵ نابێت‌و ناخەوێت؟!.

جاری وا هەیە کەسێك لەرزی لێ دێت‌و حاڵی تێك دەچێت‌و هاوسەنگی خۆی لەدەست دەدات، کاتێ هەست دەکات دەستەلاتدارێك لە دنیادا لەڕێگەی جاسوس‌و سیخوڕەکانیەوە چاودێری جموجوڵ‌و هەڵس‌و کەوتی دەکات .. بێگومان دەسەڵاتدارانی دنیا چەندە جاسوس‌و چاودێر دابنێن بۆ کەسێك، هەر

دەتوانن جم‌و جوڵە ئاشکراکانی تۆمار بکەن، کاتێ کە دەگەڕێتەوەماڵەوە ڕەنگە ئەوەشیان بۆ نەکرێت، بەتایبەت کە دەرگای ژوور لەسەرخۆی دادەخات، یان کاتێ کە دەمی دادەخات! بەڵام دەستەڵاتی خواوەندی بەهێزو بەتوانا لە هەموو شوێنێکدا بۆ هەرکوێ بچێت ئاگای لیچیەتی، بەڵکو ئاگادارە بە خەتەرەو خەیاڵی ناخ‌و دڵ‌و دەروون و سەرجەم نهێنی یەکانی. بەڵێ ئەم مرۆڤە ئاوا لەژێر دوستەڵات وچاودێریدایە ؟! ـ کەچی زوربەی بێ باکەو هەرچی خوای گەورە پێی ناخۆشە دەیڵێ و دەیکات!! ـ

*　　　*　　　*

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَتَلَقَّى ٱلْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ ٱلْيَمِينِ وَعَنِ ٱلشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَّا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾﴾

(١٦) لە ڕاستیدا هەر ئێمە ئینسانمان دروستکردوەو چاکیش دەزانین لە هەر چرکە ساتێکدا چ خەتەرەو خەیاڵ و بیرێك بە دڵ و دەرونیدا دێت ، وە ئێمە لە شاڕەگی دڵی ، بەو نزیکترین ...

(١٧) بەردەوام دوو فریشتەی چاودێر دانیشتون لەسەر شانی ڕاست و چەپی (بێ ئەوەی هەستی پێ بکات) (گوفتارو کرداری بە دەزگای زۆر پێشڕەفتە تۆمار دەکەن)...

(١٨) هەر قسەیەك لە دەمی ئادەمیزاد دەردەچێت خێرا یەکێ لە فریشتە چاودێرەکان تۆماری دەکات (ئەوەی لای ڕاست چاکەکان و ئەوەی لای چەپیش گوناهو خراپەکان تۆمار دەکات) ...

لەڕاستیدا ئەوە ئاماژەیەکی بەهێزە کە قورئان رایدەگەیەنێت بەوەی کە خوای گەورە ئەم مرۆڤەی بەدی هێناوە، چاکیش لە نهێنی یەکانی ئاگادارە، بەتایبەت چونکە پەروەردگار زاتێکی دروستکارە، سەیر لەوەدایە وەنەبێت مادده هەبووبێت ئەو رێکی خستبێت، بەڵکو خالق و بەدیهێنەری سەرجەم ماددەکانە؟ چونکە بێگومان ئەم مرۆڤە هەر لە بنەڕەتدا دەستکاری ئەو زاتەیە، لەبەر ئەوە هەرچی ناوەرۆك و نهێنی و سیفاتی ئاشکراو پەنهانیەتی لەلای بەدیهێنەری زانای کە سەرچاوەو بنەڕەت و حاڵ و ئەحواڵ و چارەنووسی دەزانێت ئاشکرایە.

لەبەر ئەوە ئاگادارە بە وەسوەسە و خەتەرەو خەیاڵی ناخی .. بەتایبەت مرۆڤی ئیماندار هەست دەکات هەرچی نهێنی و شاراوەکانیەتی ئاشکرایەو هیچ شتێکی پەردەپۆش نیە، هەموو وەسوەسە و خەتەرەو خەیاڵە وردەکانیشی لای خوای گەورە زانراوە، وەکو پێشەکیەك بۆ رۆژی لێپرسینەوە کە زۆربەی مرۆڤەکان ئینکاری دەکەن و بڕوایان پێی نیە!!

لەکاتێکدا کە خوای گەورە نزیکترە لە دەمارەکانی کە خوێنی پێدا هاتوچۆ دەکات، ئەمەش دەستەواژەو دەربڕینێکە وێنای دەستەڵاتی خاوەنداریێتی و چاودێری راستەوخۆ دەکات..

بێگومان کاتێ مرۆڤ باوەڕی بەم حەقیقەتە هەبێت، حەق وایە ترس و لەرز دایبگرێت و لێپرسینەوە لەگەڵ خۆی بکات.. بێگومان ئەگەر ئەم راستی یە لە ناخی مرۆڤدا چەسپا، هیچ کەس ناوێرێ شتێك بڵێ کە خوای گەورە پێی رازی نەبێت، بەڵکو ناوێرێ بیر لە شتێکی ناباش بکاتەوە، لەڕاستیدا ئەو ئایەتە بەسە

بۆ ئەوەی مرۆڤ بەردەوام وریا و بێدار بێت و لێپرسینەوە لەخۆی فەرامۆش نەکات..

بەڵام قورئان بەردەوام دەبێت لەسەر باسی ئەو چاودێری یەی کە بە وردیو توندوتۆڵی ئەنجام دەدرێت، ئەویش بەوەی کە مرۆڤ ژیانی بە گشتی، جوڵەو خەوی، خواردن و خواردنەوەی، قسەکردن و بێدەنگی لە ماوەی گەشتی دنیادا لەگەڵ دوو دانە فریشتەی چاودێردا بەسەر دەبات کە بەردەوام لەلای راستو چەپیەوە ئامادەن، هەرچی قسەو گوفتارو جمو جوڵێك دەکات دەستبەجێ تۆماری دەکەن ـ بێگومان بە دەزگای زۆر پێشکەوتو تر لەوەی کە تا ئێستە مرۆڤ دروستی کردووە ـ !

ئەو فریشتانە هەمیشە دووچاودێری ئامادەن نەك ناویان (رقیب عتید) بێت!

ئێمە نازانین چۆن کاروکردەوەکان تۆمار دەکەن، پێویستیش ناکات خەیاڵبافی بکەین، چونکە هەڵوێستی ئێمە بەرانبەر ئەو باسە غەیبی و شاراوانە ئەوەیە کە باوەڕمان پێی هەبێت و وەك خۆی وەری بگرین، باوەڕمان بە ئاماژە قورئانیەکان دەبێ هەبێت بەبێ رۆچوون لە باسی چۆنیەتیەکەیدا، کە زانینی هیچ سودمان پێ ناگەیەنێت، بەتایبەت کە لە سنوری زانین و تاقیکردنەوەکانی ئێمە بەدەرە.

ـ شایانی باسە لەم سەردەمەدا مرۆڤ توانیویەتی میمۆری و دەزگای زۆر پێشکەوتوو بۆ تۆماری دەنگ و رەنگ دروست بکات، دەبێ بڵێین داخۆ ئەو دەزگایانەی کە خالق و بەدیهێنەری مرۆڤ و هەموو شت بەخشیویەتی بە فریشتەکانی دەبێ چەندە ورد و پێشکەوتوو بن!! ـ .

چونکە لەم سەردەمانەی ئێمەدا هۆکاری وا پەیدا بووە بۆ تۆماری دەنگ‌و رەنگ؛ هەرگیز بەخەیاڵی باوو باپیرانماندا نەهاتووە، وەکو شریتە دەنگیەکان‌و شریتی سینەما و تی‌ڤییەکان ـ لەم سەردەمەدا ئەوەندە تەکنۆلۆژیایان لە مۆبایلدا ئاخنیوە مرۆڤ سەری سوڕدەمێنێ لەو مادانەی کە ئەم هەموو نهێنی یانەیان تێدایەو بەهۆی کارەبایەکی لاوازەوە ئەم هەموو خزمەتانە پێشکەش دەکەن ـ .

ئەمە هەمووی بۆ ئێمەی مرۆڤ، لەبەر ئەوە ناکرێت بە نیسبەت فریشتەکانەوە شێوازێکی تایبەت لە تۆمارکردن بڕیار بدەین کە لە جیهانی واقیعی ئێمەدا هەیە، چونکە ئێمە زۆر دوورین لەو دنیا غەیبی‌و نەناسراوەوە، کە هیچی لێ نازانین جگە لەوەی کە خوای گەورە شارەزاییەکی پێبەخشیبین ـ لەڕێگەی قورئانەکەیەوە ـ بەبێ زیادو کەم !

ئێمە ئەوەندەمان بەسە کە لە سایەی ئەم حەقیقەتە وێناکراوەدا پشوویەك بدەین، وە هەستێکمان بۆ دروست ببێ کە هەرچی قسەو گوفتارێك لە دەممان دەردەچێت دڵنیابین کە تۆمار دەکرێت لەلایەن ئەو فریشتانەوە، بۆ ئەوەی بیخەنە نێو دۆسیەکانمانەوە، تا لەبەردەم دادگای سەرتاپا دادی خواییدا لە رۆژی لێپرسینەوەدا لەبەر دەستی قودرەتی ئەو زاتەدا بێت.

ئێمە ئەوەندەمان بەسە کە لەو سایەیەدا ورد بینەوەو تێفکرین، چونکە ئەوە حەقیقەتێکە هەرچەندە ئێمە لە شێوازەکەی تێناگەین، کەسیش ناتوانێ خۆی لێ گێل بکات، بەتایبەت ئەوەتە خوای گەورە ئاگاداری کردوین تا حسابێکی وردی بۆ بکەین، نەك خۆمان ماندو بکەین لە چۆنیەتیەکەیدا.

شایانی باسە ئەوانەی کە سودیان لەم قورئانەو لە ڕێنوێنیەکانی پێغەمبەر(ﷺ) وەرگرتووە کە پەیوەستە بە قورئانەوە، بەم شێوەیە بیریان کردۆتەوە: سەرەتا هەستو نەستو شعوریان بزواوەو دواتر بۆتە ڕێکخەری کارو کردەوەیان ..

بۆ نموونە ، پێغەمبەر(ﷺ) فەرمویەتی:جاری وا هەیە کەسێك شتێك دەڵێت کە ڕەزامەندی خوای گەورەی تێدایە، نازانێ چەندە جێگیرو چاكو بە بەرەکەت بووە، دیارە خوای گەورە پێزانەو ڕەزامەندی خۆی بۆ تۆمار دەکات، ئەو ڕۆژەی کە بە دیداری شاد دەبێت ـ بۆی دەردەکەوێت چەندە شتێکی چاکی وتووە .. لەلایەکی ترەوە کەسێکی تر شتێك دەڵێت کە خوای گەورە پێی ناخۆشەو نازانێ چ هەڵەو گوناهێکی ئەنجامداوە، لە هەمان کاتدا ئەو زاتە ڕقو قینی خۆی بۆ بڕیار دەدات، هەتا ئەو ڕۆژەی ئامادە دەکرێ بۆ لێپرسینەوە ـ ئەو کات بۆی دەردەکەوێت چ ناماقوڵی یەکی کردووەو چ هەڵەو گوناهێکی ئەنجام داوە!!

دەگێڕنەوە کە پێشەوا (أحمد) لە سەرەمەرگدا ناڵاندویەتی، گوێی لە کەسێك بوو دەیوت: کە ناڵە ناڵی نەخۆش تۆمار دەکرێت، ئیتر بێ‌دەنگ بوو، هەتا گیانی دەرچوو.

ئابەو شێوەیە ئەو جۆرە کەسایەتیانە ئەم حەقیقەتانەیان وەردەگرتو بە دڵنیاییەوە لەگەڵیدا دەژیان.

*　　*　　*

ئەوەی باس کرا لاپەڕەی ژیان بوو، بەشوێنیدا باسی لاپەڕەی سەرەمەرگ دێت..

﴿ وَجَآءَتْ سَكْرَةُ ٱلْمَوْتِ بِٱلْحَقِّ ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾ ﴾

(١٩) ئەی ئینسان خۆت ئامادە بکە ، هاکا، تەنگانەو ئازارەکانی مردن هاوڕێ لەگەڵ کۆمەڵێك حەق و حەقیقەت و راستەقینەدا یەخەی پێ گرتیت (وەك دیتنی فریشتەی مەرگ ، فریشتەکانی چاودێر ، مەنزڵ و مەقامت وە پێت وترا:) ئەمە ، ئەو پێشهاتەیە کە خۆت لێی دورە پەرێز دەگرت و خۆتت لێ پەنا دەدا .

دیارە مردن رووداوێکی سەختەو مرۆڤ زۆر هەوڵدەدات تارماییەکەی لەخۆی دوور بخاتەوەو خۆی لێ بدزێتەوە، بەڵام هەرگیز ئەوەی بۆ ناکرێت و بۆی نالوێت، چونکە مردن شتێکە کۆڵ نادات و بەشوێن ئادەمیزادەوە یەو هەنگاوەکانی خاوناکاتەوەو هیلاك نابێت و لە وادەی خۆیشی دواناکەوێت، باسی تەنگانەکانی سەرەمەرگ بەسە کە جەستە بێنێتە لەرزەو پەشۆکان، جا لەکاتێکدا دیمەنی مەرگ سەری هەڵداوە مرۆڤ گوێبیستی ئەم ئایەتە دەبێت ﴿ذَٰلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾﴾ ئا ئەمە ئیتر ئەو پێشهات و ساتەوەختەیە کە تۆ خۆتت لێ لادەداو هەوڵت دەدا لێی دوورەپەرێز بیت.

مرۆڤ بە دەنگدانەوەی ئەو بیرخستنەوەیە لەرزی لێ دێت بە مەرجێ هێشتا لەژیاندایە: داخۆ حاڵی چۆن بێت کاتێ هەواڵی ئەوەی پێدەدرێت لە حاڵەتێکدا ئەو هێشتا لەکاتی گیان کێشان و گیان لە دەستداندایە..

لە روایەتێکی راست و دروستدا هاتووە کاتێ حاڵەتی گیانکێشان بەسەر پێغەمبەردا(ﷺ)هات؛ ئارەقی ناوچەوانی دەسڕی و دەیفەرموو: { سبحان الله ، بەڕاستی مردن حاڵەتێکی سەختە} ئەو زاتە ئەوەی دەوت لەکاتێکدا کە خۆی لیقای خوای گەورە و بڵندی و شکۆمەندی هەڵبژاردبوو، داخۆ حاڵی کەسانی تر چۆن بێت؟!

جا لـە ئایەتەکـەدا وشـەی (حـق) هـاتووە : ﴿ وَجَآءَتۡ سَكۡرَةُ ٱلۡمَوۡتِ بِٱلۡحَقِّۖ ﴿١٩﴾ ﴾ کـە ئاماژەیـە بـۆ ئـەوەی کـە مـرۆڤ لـەو کاتـەدا بەتـەواوەتی حـەق و حەقیقـەتی بـۆ دەردەکەوێت، چونکە پەردە لەسەر بینایی لادەبرێت، زۆر شتی بۆ دەردەکەوێت کە جاران نەیدەزانی، یاخود ئینکاری دەکرد، بەڵام تازە کار لەکار ترازاوە و کات بەسـەر چـوو، بینینـی جیهـانی غـەیب و شـاراوەکان سـودی نیـە، تێگەیشـتن لـە ڕاستیەکان بێ هودەیە، ئیتر تەوبە و پەشیمانی وەرناگیرێت، ئیمان و باوەڕهێنـان بەهای نیە، ئەمە ئەو حەق و حەقیقەتەیە کە خەڵکێکی زۆر باوەڕی پێی نەبوو، خۆیان سەرگەردان و پەرتەوازە کردبوو بەرانبەری!!
هەر بۆیە کاتێ کە یەخەیان دەگرێت و باوەڕی پێدەکەن هیچ سود و قازانجێکی نیە بۆیان!!

* * *

پاشان لە تەنگانە و کۆسپەکانی مردنەوە، بۆ سەختیەکانی گۆڕەپانی کۆکردنەوە ، بۆ سەختی و سامناکی موحاسەبە و لێکۆڵینەوە..

﴿ وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِۚ ذَٰلِكَ يَوۡمُ ٱلۡوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَآءَتۡ كُلُّ نَفۡسٖ مَّعَهَا سَآئِقٞ وَشَهِيدٞ ﴿٢١﴾ لَّقَدۡ كُنتَ فِي غَفۡلَةٖ مِّنۡ هَٰذَا فَكَشَفۡنَا عَنكَ غِطَآءَكَ فَبَصَرُكَ ٱلۡيَوۡمَ حَدِيدٞ ﴿٢٢﴾ وَقَالَ قَرِينُهُۥ هَٰذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾ أَلۡقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٖ ﴿٢٤﴾ مَّنَّاعٖ لِّلۡخَيۡرِ مُعۡتَدٖ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾ ٱلَّذِي جَعَلَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَ فَأَلۡقِيَاهُ فِي ٱلۡعَذَابِ ٱلشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُۥ رَبَّنَا مَآ أَطۡغَيۡتُهُۥ وَلَٰكِن كَانَ فِي ضَلَٰلِۭ بَعِيدٖ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخۡتَصِمُواْ لَدَيَّ وَقَدۡ قَدَّمۡتُ إِلَيۡكُم بِٱلۡوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ ٱلۡقَوۡلُ لَدَيَّ وَمَآ أَنَا۠ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ﴿٢٩﴾ ﴾

(٢٠) پاشان ڕۆژێك دێت فوو دەكرێت بە دەزگای (صور)دا ، ئەوە ئیتر ڕۆژی ئەنجامدانی ئەو هەڕەشانەیە كە كاتی خۆی دەكرا (لە كافرو موشریك و دوو ڕووەكان) .

(٢١) ئەو ڕۆژە هەر كەسێك دوو فریشتەی لەگەڵدایە یەكێكیان سەوقی دەكات و دەیگەیەنێتە شوێنی دادگایی كردنی ، ئەوی تریشیان شایەتە بەسەریەوەو دۆسیەو پەروەندەكانی پێیە...

(٢٢) ئەوسا بە یەكە یەكەی تاوانباران دەوترێت: لە ڕاستیدا تۆ خۆت گێل دەكرد لە باسی ئەم پێشهاتەو باوەڕت پێی نەبوو ئێستا ئیتر ئەوەتە پەردەمان لەسەر چاوت لاداوەو هەموو ئەو شتانەی كە بۆت باسكرابوو بە ڕونی دەیبینیت و ئەمڕۆ دەزگای بیناییت زۆر تیژە!!

(٢٣) لە كاتی وەستاندا یەكێ لە فریشتەكان هاوەڵی بێدینەكەیە و چاك دەیناسێت و رابردووی ئەو كەسە چارە ڕەشەی لەبەر دەستدایە بۆیە دەڵێت: پەروەردگارا: ئا ئەمەی لای منە ، دۆسیەی كارو كردەوەی لەگەڵ خۆیدا ئامادەیە...

(٢٤) ئینجا دوای لێپرسینەوە خوای گەورە فەرمان دەدات بە هەردوو فریشتەكە و دەفەرموێت: ئادەی هەرچی كافرو بێ باوەڕێكی سەركەش و بوغزن و پیلانگێڕ هەیە فڕێی بدەنە ناو ئاگری دۆزەخەوە ....

(٢٥) ئەو جۆرە كەسانەی كە كاتی خۆی قەدەغەی هەموو خێرو چاكەیەكیان دەكرد ، مافی خەڵكیان پێشێل دەكرد ، خۆی گومانی هەبوو لە چەمكەكانی ئاین و لەم ڕاستیانەو گومانیشی دەخستە دڵ و دەرونی خەڵكیەوە...

(٢٦) ئەو کەسەی کە کاتی خۆی شەریك و هاوەڵی بۆ خوای گەورە بڕیار دەدا ، دوقۆڵی بیگرن و فڕێی بدەنە نێو سزای بە ئێش و ئازارەوە .

(٢٧) ئینجا هاوەڵە شەیتانەکەشی دیارە کە ئامادە کراوە ئەویش پاکانە بۆ خۆی دەکات و دەڵێت: پەروەردگارا خۆ من لە خشتەم نەبردووە ، من پاڵنەری نەبووم بۆ ئەو هەموو گوناهو تاوانە ، بەڵکو هەر خۆی لە نێو گومڕایی و سەر لێشێواویەکی قوڵدا خۆی قەتیس کردبوو.

(٢٨) (ئینجا دیارە شەیتان و ئادەمیزادی سەرگەردان لەبەردەم دادگای خواییدا ، دەبێتە کێشەیان ، بۆیە خوای گەورە بێدەنگیان دەکات و دەفەرموێت:) دەمە دەمێ و شەڕە قسە لای مندا مەکەن ، چونکە کاتی خۆی من هەڕەشەی هاتنی ئەم ڕۆژەم خستبووە بەرچاوتان و راستیەکانم پێڕاگەیاندبوون.

(٢٩) ئیتر قسەو بڕیاری من نەگۆڕەو هەڵناوەشێتەوە ، وە من هەرگیز ستەمکاریش نیم بەرانبەر بەندەکانم .

لەڕاستیدا بیرکردنەوە لەم بەسەرهاتانەی قیامەت بەسە بۆ ئەوەی کە مرۆڤ ژیانی دنیای لەم سەر زەوی یەدا بە وریایی و هەستیاریو چاودێری وردی خۆی بەسەر بەرێت، بەتایبەت پێغەمبەرمان(ﷺ) پتر لە چواردە سەدە فەرمویەتی: من چۆن ئاسودە دەبم لەکاتێکدا کە فریشتەی تایبەت کەڕەناکەی بەدەستەوەیە، بە چەماوەیی وەستاوەو چاوەڕوانی ئەوەیە فەرمانی پێ بدرێت؟!

هاوەڵان وتیان ئەی پێغەمبەری خودا؛ چی بڵێین ـ باشە ـ ؟ ..

پێغەمبەر(ﷺ) فەرموێ ، بڵێن : (حسبنا الله و نعم الوكيل)

واتە: خوای گەورەمان بەسە فریادڕەسمان بێت، چاکترینو پیرۆزترین یارو یاوەرو دڵسۆزمانە. (ترمذي) روایەتی کردووە .

هەر کەسە ئامادە کراوە بە جەستەو ناخ و دەرونیەوە، دیارە لێپرسینەوە رووەدەکاتە ناخ و نیەتو دەروون، هەر ئەویش پاداشتی کارو کردەوەکانی لەسەر وەردەگیرێت، فریشتەیەك تاوانبارەکە راپێچ دەکاتو فریشتەیەکی تر شایەتی لەسەر دەدا، رەنگە دووفریشتە چاودێرەکە بن خۆیانو دۆسیەی کاروکردەوەی مرۆڤەکەیان پێیە، وەکو چۆن لە دنیادا کەسێك دەبرێت بۆ لێپرسینەوە لە دادگایەکدا .. بەڵام لێرەدا بۆ بەردەم دادگای خواوەندی بەهێزو بەتوانا، کە هیچ شتێك لە دەستی قودرەتیو لەژێر رکێفی دەرناچێت.

ئا لەو بارودۆخە تەنگانەو سامناکەدا پێی دەوترێت: ئەمڕۆ ئیتر (واقیع)و بەسەرهاتەکەی روونەو بێ پەردەیە، ئەمە؛ ئەو رۆژەیە کە خۆتت لێ گێل کردوحسابت بۆ نەکرد، ئەوە ئیتر پەردەمان لەسەر دەزگای بیناییت لاداوەو تەماشا بکە، ئەمرو چاوەکانت تیژنو بە چاکی راستی یەکان دەبینن!

ئا لێرەدا یەکێ لە دوانەکە؛ پێدەچێ ئەو فریشتەیەیان بێت کە دۆسیەی کردەوەکانی هەڵگرتووە، دەڵێت : ئەمە هەرچی یەکی کردووە لای منە و ئامادەیە، پێویست بە هیچ شتێکی تر ناکات بۆ دادگایی کردنی.

ئینجا رێڕەوی ئایەتەکان باسی لێکۆڵینەوەو لێپرسینەوەکە ناکات، بەڵکو یەکسەر لە باسی بڕیاری دادگای سەرتاپا دادی ئیلاهی دەدوێتو بڕیارەکە دەردەکاتو دەست بەجێ ئەنجام دەدرێت .. فەرمان دەدرێت هەر بەو دوو فریشتەیە کە لە دنیادا چاودێرییان دەکردو ـ ئەو ئاگای لە خۆی نەبوو حسابی

بۆ نەدەکردن ،   بەڵام ئەوان هەرچی دەکردو دەیوت و نیەتی هەبوو لەسەریان کۆدەکردەوەو بە دەزگای زۆر پێشکەوتوو تۆماریان دەکرد بۆ ئەو رۆژەو بۆ کاتی ئەو لێپرسینەوەیە ـ .

ئینجا فەرمان دەدرێت: ئادەی هەرچی کافرو بێ دین‌و سەرسەختە بیخەنە دۆزەخەوە، بێگومان ئەو سیفەتانە ئەوەندەی تر بارودۆخەکە سەخت و دژوار دەکاتلە سەر ناپوختیان، چونکە ئەوە بەڵگەیە لەسەر تورەبوونی خواوەندی خەشمگیر لەو جۆرە کەسانە، لەو بارودۆخە سامناك‌و ترسناکەدا، ئەو سیفەتانەش زۆر ناشیرین‌و ناپەسەندو نالەبارن، لە هەر کەسێکدا ببێ شایستەی ئەوەیە کە سزای سەخت بدرێ ، چونکە کابرا کافرە، سەرسەخت‌و ئینکارە، قەدەغەو رێگری لە هەموو خێرو چاکەیەك دەکات،دەستدرێژکارو سنور شکێنە، گومان دروستکەرە، شەریك‌و هاوەڵی بۆ خوای گەورە بڕیار داوە .. کۆتایی ئایەتەکەش بە دووپات کردنەوەی سزا سەختەکە دێت کە دووپات کردنەوەی ناوێت .. چونکە پێشتر گیرۆدە بووە، بەڵکو تەنها بۆ دەست نیشانکردنی شوێنەکەیەتی لە دۆزەخدا کە فەرمان دەرچوو فڕێ بدرێتە ناوی..

ئەوسا هاوەڵەکەی لە جنۆکە ترس‌و لەرز دایدەگرێت‌و دەڵێت :ئەی پەروەردگارم من هۆکاری سەرکەشی و یاخی بوونی ئەو نیم، بەڵکو ئەو هەر خۆی لە گومڕایی یەکی قوڵدا خۆی قەتیس کردبوو. دیارە ئەم هاوەڵەیان ئەو شەیتانەیە کە کراوە بە مۆکلی بۆ تاقیکردنەوەی ، بەڵام لە ترسا حاشادەکات لەوەی کە ئەم دەستی هەبووبێ لە سەرگەردانی کردنیدا، بۆیە دەڵێت : بەڵکو ئەو خۆی کەسێکی نالەبارو سەرگەردان بووە و گوێی گرتووە بۆ وەسوەسە و هاندانەکانم!!

لە قورئاندا دیمەنی تریش هەیە کە باسی حاشاکردنی هاوەڵە شەیتانەکە دەکات لە هاوەڵە ئادەمی یەکە ..

لەوانەشە هاوەڵەکە مەبەست فریشتەیەکی چاودێر بێت، کە دۆسیەی کردەوەکانی پێیە، بەڵام هەڵوێستەکە ئەوەندە سەختە وای لێ دەکات کە حاشابکات لە کاتێکدا ئەو تاوانێکی نیە، بەڵام ئەوە روون دەکاتەوە کە هەرچەندە هاوەڵ و چاودێری ئەم سەرسەختو نالەبارەی کردووە، بەڵام هیچ دەستی نەبووە لە کارە ناباش‌و خراپەکانیدا.

جا کەسی بێ تاوان حاشابکات، ئەو حاڵەتە ئەوە دەگەیەنێت کە کارەساتێکی گەورەو وێرانگەرو ترسناك وا خەریکە پێش دێت!!

بۆیە گوتاری یەکلاکەرەوە دەفەرموێت: ئیتر ئێرە شوێنی دەمەدەمێ و تۆمەتبارکردنی یەکدی نیە، پێشتر هەڕەشەی ئەم پێشهات‌و روداوانەم پێڕاگەیاندبوون، هەموو شتێکیش تۆمارەو دەستکاری ناکرێت، پاداشتی هەر کەسێکیش لەسەر بنەما تۆمارکراوەکانە ـ ئەڵبەتە نیەتیش حسابی خۆی هەیە ـ کەسیش ستەمی لێ ناکرێت، چونکە ئەو کەسەی پاداشتەکانی رێکخستووە دادوەرێکی دادپەروەرە.

بەم شێوەیە دیمەنی لێپرسینەوە سامناکەکە، بەو هەموو توندیو هەڕەشانەوە کۆتایی دێت، بەڵام کۆتاییشی نەهاتووە، چونکە ئایەتەکەی دواتر دیمەنێکی ترسناك‌و تۆقێنەر باس دەکات :

﴿ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾ ﴾

(٣٠) ڕۆژێك دیت (ئەوەندە خەڵكی بێ شومار فڕێ دەدرێتە دۆزەخەوە) بە دۆزەخ دەڵێین: ئایا ئەوە هەر پڕ نەبویت؟ ئەویش لە وەڵامدا دەڵێت: ئایا كەسی زیاتر نیە؟! هێشتا جێگەی زۆر ماوە!!؟

دیمەن و ڕووداوەكان هەمووی گفتوگۆیە .. خوای گەورە ڕووبە دۆزەخ دەفەرموێت پرسیاری لێ دەكات و وەڵام دەدرێتەوە، دیمەن و پێشهاتێكی سامناكە.. ئەوەتە هەرچی كافرە سەرسەختەكانە، ئەوانەی كە دژی خێرو چاكە دەوەستان و دەستدرێژكارو گومان دروستكەر بوون.. ئەوانەی كە زۆر زۆر بوون و پۆل پۆل فڕێ درانە نێو ئاگری دۆزەخەوەو لەسەر یەكتر كەڵەكە بوون.. ئەوسا خوای گەورە پرسیار لە دۆزەخ دەكات و دەفەرموێت : ئایا پڕ بویت؟ ئایا بەستە ؟ بەڵام دۆزەخ خۆی دەخواتەوەو داخ لە دڵەو وەكو برسی یەكی زۆر خۆردەڵێت : ئایا كەسی تر ماوە؟ كەسی تر نیە گیرۆدەی بكەم؟ كێسی تر نیە سزای سوتاندنی پێبچێژم؟ بەڕاستی ترس و بیم و سامناكی یەكی بێ وێنەیە .. لەوبەریشەوە لە بەرانبەر ئەم دیمەن و ڕووداوە سامناكە وە، دیمەنێكی ناسك و نازدارو پڕلە سۆز و جوانی و قەشەنگ خۆی دەنوێنێ. ئەویش دیمەنی بەهەشتە، لە تەقواداران و دینداران نزیكەو دەبینن، لەگەڵ ڕێزو پێشوازی بێ وێنەدا:

﴿ وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾ مَّنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٣﴾ ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُم مَّا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾ ﴾

(٣١) لەو لاشەوە بەهەشت نزیك خراوەتەوە لە تەقوا داران و پارێزكاران و

خواناسان (بەڕێزی شایستەوە بە هۆکاری بوراق ئاسا بە گوێرەی ئاستی ئیمان و خواپەرستی و کرداریان دابەش دەکرێن بەسەر بەهەشتەکاندا و) هیچ دورنیە لێیانەوە .

(٣٢) (ئینجا کە دەگەنە بەهەشتەکەیان پێشوازی گەرم و شایستەیان لێ دەکرێت و پێیان دەوترێت): ئەمە ئەو بەڵێنەیە کە کاتی خۆی پەروەردگاری میهرەبان وادەو بەڵێنی پێدا بوون ، ئەم نازو نیعمەتانە ئامادە کراوە بۆ هەموو ئەو بەڕێزانەی کە هەمیشە دڵیان لای پەروەردگاریان بووە و زۆر مەبەستیان بووە ئەو زاتەیان لێ نەڕەنجێت ، سنورەکانی خوایان پاراستووەو هەوڵیانداوە نافەرمانی خوای گەورە نەکەن ...

(٣٣) جا ئەوەی کە لە کاتی تەنهایی و پەنهانیدا لە خوای گەورە ترسابێت و حسابی بۆ ئەو زاتە کردبێت و بە دڵێکی پڕ لە ئیمان و شەوقەوە گەڕابێتەوە بۆ لای پەروەردگاری ....

(٣٤) ئەوە بەو بەختەوەرانە دەوترێت: بفەرمون بچنە ناو بەهەشتەوە لەگەڵ سەلام و ئاشتی و ئارامی و هێمنیدا ، ئیتر لەمڕۆ بە دواوەوە کات بۆ هەمیشەیەو هەرگیز تەواو نابێت و ژیان بەردەوامە لەو پەڕی بەختیاری و شادی و کامەرانیدا .

(٣٥) ئەو بەهەشتیانە هەرچی داوا بکەن ، حەز لە هەرچی بکەن لەو بەهەشتەدا بۆیان ئامادەیە ، بەڵکو زۆر لەوەش زیاتریان پێ دەبەخشین کە داوای دەکەن و حەزی لێ دەکەن (کە یەکێکیان تەماشا کردنی زاتی (ذوالجلال و الأكرام)ە،

خوای گەورە نائومێدمان نەكات و بە دیداری زاتی شكۆمەندی خۆی شادو خۆشنودمان بكات).

لەڕاستیدا لە هەموو وشەیەكدا ڕێز و خۆشەویستی نومایانە، دیمەنێكی هێورو پڕسۆزە، ڕەزامەندییەكی قەشەنگە، دیمەنی بەهەشتە نزیك خراوەتەوە لە تەقواداران، بە ئاسانی وبە هۆكاری زۆر پێشڕەفتە و زۆر خێرا، لە ساتەوەختێكی كەمدا، لە یەكێ لە گۆڕەپان و شوێنە ڕازاوەكانیدا دادەبەزن هیچ دوور نیە لێیانەوە، لەگەڵ ڕەزامەندیی زاتی پەروەردگاردا، لە بەهەشتی نەبڕاوە و بەردەوامدا! ئەمەش بەڵێنی خوای گەورەیە و دێتە دی بۆ ئەو كەسانەی كە بە دڵ و بە كوڵ گەڕاونەتەوە بۆ لای ئەو زاتە، ئەوانەی كاتی خۆی سنورەكانی خوای گەورەیان دەپاراست و سنورشكێنیان نەدەكرد، جا ئەو كەسەی كاتی خۆی ترسی زویربوونی پەروەردگاری لەدڵدا بووبێت و بە دڵێكی پڕ لە سۆزو خۆشەویستی یەوە گەڕابێتەوە وهەمیشە دڵی لەلای خواوەندی میهرەبان بووبێت .. ئا ئەوانە پێیان دەوترێت: فەرمون بۆ ناو بەهەشت لەگەڵ سڵاوو ڕێزدا، لەگەڵ ئاشتی و هێمنیدا، ئەوانیش كاتێ بەو سیفاتانەوە لەلایەن پەروەردگاری ئازیزیانەوە وەسف دەكرێن دڵنیا دەبن كە پەروەردگاریان لە ریزی ئەوانەدا حسابیان بۆ دەكات كە دڵیان لە دنیادا بەردەوام لای خواوەندی میهرەبان بووە، سنورەكانیان پاراستووە، ترسی ڕەنجاندنی خواوەندی ئازیزیان لە دڵدا بووە هەرچەندە بەچاوی سەر لە دنیادا بە دیداری شاد نەبوون، ئەوانە كاتی خۆی بەردەوام ملكەچ و فەرمانبەردار بوون.

ئا ئەوانە پێیان دەوترێت: فەرموون بۆ ناو بەهەشت لەگەڵ ئاشتی و هێوری و هێمنی بەردەوامدا، ئیتر ئێوە بۆ هەمیشە لە بەهەشتدا دەحەوێنەوە و رۆژگاری ژیانی نەبڕاوە و بێ کۆتا دەست پێدەکات..

ئینجا ئاگادار دەکرێن لەلایەن زاتی پەروەردگارەوە کە لەوێ نازو نیعمەتەکانی بێ سنورەو هەرچی داوابکەن بۆیان ئەنجام دەدرێت زۆریش بەزیادەوە، هەرچی داوادەکەن و، هەرچی پێشنیاردەکەن ناگاتە ئەوەی کە بۆیان ئامادە کراوە، چونکە نازو نیعمەتەکانی پەروەردگاریان بێ سنورە..

* * *

پاشان بەشی کۆتایی سورەتەکە دێت، ئایەتەکان بەخێرایی تێدەپەڕن و کاریگەری خۆیان بەجێ دێڵن، ئاماژە بە تیاچوونی پێشینەکان دەکەن، هەروەها ئاماژە بە گەردوونی فراوان کە وەکو کتێبێکی ئاشکرای کراوە خۆی نومایان دەکات، ئامازەش بە زیندوبوونەوە و کۆکردنەوەی گۆڕەپانی حەشر لە دیمەنێکی تازەی ئاشکرادا دەکات هاوڕێ لەگەڵ کاریگەریی و ئاراستەکردنی مەبەستداری قوڵدا بۆ سەر دڵ و هەستو نەستەکان :

﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُم بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِن مَّحِيصٍ ﴿٣٦﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِن لُّغُوبٍ ﴿٣٨﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ
الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِن مَّكَانٍ

قَرِيبٍ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾
يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ
فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾ ﴾

(٣٦) باشە ئەو خەڵکە بۆ تێنافکرن ، بۆ بیر ناکەنەوە ئێمە چەندەها نەوەمان پێش ئەمان لەناو بردووە ، کە زۆر لەمان دڕندە ترو شەڕەنگێز ترو دەسەڵاتدار تربوون دە بگەڕێن بەسەر زەویداو سەرنج بدەن ، ئایا هیچ شتێك فریایان کەوت و پەنایدان .

(٣٧) لە ڕاستیدا ئا لەو بەسەر هاتانەدا یاداوەری ڕون و ئاشکرا هەیە بۆ هەموو ئەو کەسانەی کە بە دڵ گوێ دەگرن بۆ ڕاستیەکان و دادەچڵەکێن و دەبنە شایەت لەسەر ڕاستی قورئان و فەرمودەکانی خواو پێغەمبەرەکەی ...

(٣٨) (باشە ، ئەو خەڵکە بۆ بیر ناکەنەوە ، ئەو زاتەی کە ئەم قورئانەی ناردووە دەفەرموێت:) ئێمە لە ڕاستیدا ئاسمانەکان و زەویمان لە ماوەی شەش ڕۆژدا دروستکردووە و هیچ ماندوش نەبوین لە دروستکردنیاندا (دیارە کە ئەو زاتە فەرمانی بونی هەر شتێك بدات دەست بەجێ فەرمانەکە ئەنجام دەدرێت: ئەو ڕۆژانەش کە ئاماژەی پێ فەرمووە ، هەر خۆی دەزانێت ماوەکەیان چەندە!!) .

(٣٩) ئەی محمد ﷺ تا دەتوانیت خۆگربە لە بەرانبەر گوفتارو قسەی نابەجێی خوا نەناسانەوە ، خۆت سەرگەرم بکە بە شوکرو سوپاس و تەسبیحات و ستایشی پەروەردگارتەوە پێش هەڵاتنی خۆر و پێش ئاوابوونی (کە سەرەتای ڕۆژێکی نوێ و کۆتایی هاتنیەتی و جێگەی سەرنج و تێڕامانە بۆ ئیماندار) .

(٤٠) هەروەها لە شەوگاریشدا نوێژ و تەسبیحات و ستایشی پەروەردگارت بکەو دوای نوێژەکانیش . (بە ویردەکانی: سبحان الله ، الحمدلله ، الله أكبر ، ...هتد بەردەوام بە لەیاکردنیدا).

(٤١) هەروەها چاك گوێ بگرە بۆ باسەکانی ڕۆژی قیامەت ، چونکە ڕۆژێك دێت جارچەرێك ، بانگدەرێك بانگ دەکات لە نزیکەوە: (ئەی ئێسکە ڕزیوو داتەپیوەکان ، ئەی مردوە تێکەڵبووەکانی ناو خاك ، ئادەی خۆ ئامادەکەن بە فەرمانی خوا ببنەوە بە مرۆڤەکانی جاران) .

(٤٢) ئەو ڕۆژە ئیتر کە گوێیان لە نرکەی دەزگای (صور) دەبێت کە حەق و حەقیقەت و راستی یە ئیتر ئەو ڕۆژە ڕۆژی هاتنە دەرەوەیە (هاتنەدەرەوەی ئێوە لەنێو خاك ، لە گۆڕەکان ، لە ناخی زەوی .

(٤٣) خەڵکینە: دڵنیابن کە هەر ئێمە ژیان دەبەخشین ، هەر ئێمەش مردن پێش دەهێنین ، گەڕانەوەشتان هەر بۆ لای ئێمەیە .

(٤٤) ڕۆژێك دێت زەوی بە خێرایی درزو قڵیشی تێ دەبێت و خەڵکەکەی ناوی بە پەلە دێنە دەرەوە بێگومان ئەو کۆکردنەوەیە لای ئێمە زۆر ئاسانە .

(٤٥) ئێمە چاك گوێ بیستی قسەو گوفتاری نابەجێی خوا نەناسانین ، دەربارەی تۆ ئەی محمد ﷺ ، دەربارەی قیامەت و زیندوبونەوە ، دەربارەی قورئان ، بێگومان تۆ زۆردار نیت و دەسەڵاتت بە سەریاندا نیە ، بەڵکو کاری تۆ ئەوەیە کە بەم قورئانە ئەو کەسانە بێدار بکەیتەوە کە لە هەڕەشەکانی ئێمە دەترسن و لێپرسینەوەی ئەو ڕۆژە زۆر بە گرنگ و هەند دەگرن .

جا هەرچەندە شێوازێك لەو ئایەتانە لە سەرەتای سورەتەكەدا هاتووە. بەڵام كاتێ كە لە كۆتایی یەكەشیدا بە شێوازێكی نوێ و كاریگەرییەكی نوێ، وە بەو چڕیو خێرایی یەوە دێت، تامو چێژێكی تر دەبەخشێ جیاواز لەوەی كە بە درێـژتر لـە سـەرەتای سـورەتەكەدا هـاتووە.. ئەمـەش لـە تایبەتمەنـدی یـە سەرسوڕهێنەرەكانی قورئانە!

لەم كۆتاییەدا باس لە هەمان حەقیقەتی پێشوو دەكات، بەڵام بە شێوازێكی نوێ، پاشان ڕووداو و گۆڕانكاری سەدەكانی ڕابوردوو دەخاتە بەرچاو لە ناوچە جیاوازەكـانی سـەرزەویدا، كـە زۆربـەیان بەشـوێن خۆشـگوزەرانیدا گـەڕاون و هەموو خەمیان بۆ ئەم چەند ڕۆژەی ژیانی دنیا بووە، كاتێكیش خوای گەورە لەناوی بردوون كەسیان لێ دەرباز نەبووە.

لەڕاسـتیدا پەنـدو ئامۆژگـاری ئاشـكرابەدی دەكرێـت لـە تیاچـوونی خـەڵكانی سـەردەمەكانی ڕابـردوودا، بـۆ كەسـانێك كـە خـاوەنی دڵێكـی زینـدو و هزرێكـی هۆشیارن، ئەوەی ئەو باسانە بێداری نەكاتەوە دیارە كە دڵێكی مردوی هەیە، یان هەر دڵی نیە .. بەڵكو كەسێك كە دەزگای بیستنی هەبێتوگوێ دێری ئەو جـۆرە بەسـەرهاتانە ببـێ حـەق وایـە داچـڵەكێتو بیربكاتـەوە، چـونكە دڵو دەروونـی مرۆڤـی هۆشیار هەستیارە بەرانبەر بەسەرهاتی خەڵكانو نەوەكانی ڕابوردوو، كەمترین بێداریو كەمترین كرانەوە بەسە بۆ بیركردنەوە لە ڕووداو و یاداوەری یەكان لە پێشهاتو بەسەرهاتە سەختەكان، بێگومان كاریگەریی خۆی دەبێ لەسەر دڵو دەروونە هەستیارەكان..

ئەوەبوو پێشتر هەندێ لە لاپەڕەکانی گەردوون هەڵدرایەوە، بەڵام لێرەدا ئاماژەی بەوە کردووە کە دروست کردنو داهێنان لای خوای گەورە کارێکی زۆر ئاسانە لە نێو ئەم بەدیهێنراوە گەورەو بێ سنورانەدا، ئیتر زیندوکردنەوەی مردوان لە بەرانبەریانەوە شتێکی زۆر سوكو بچوك و ئاسانە ..

دیارە خۆر هەڵاتنو ئاوابوونی وە دیاردەی شەو کە بەشوێن خۆرئاوابووندا دەست پێدەکات، پەیوەندی بە گەردوونەوە هەیە، هەموویشی پەیوەستە بە تەسبیحاتو ستایشو حەمدو سوپاسگوزاری و سوژدەی باوەڕدارانەوە، لە هەمان کاتدا هاندانە بۆ ئارامگرتنو خۆگری لەسەر گوفتاری نابەجێی بێباوەڕان دەربارەی قیامەتو زیندوکردنەوە .. وە ئینکاری دەستەڵاتی رەهاو بێ سنوری خوایی دەربارەی دووبارە زیندو کردنەوەیان ئیتر کەشو هەوایەکی نوێ دەوری ئەو باسە دەدات، کەشو هەوای خۆگرتنو ئارامگرتنو سوپاسگوزاری و تەسبیحات و ستایش و سوژدەبردن، کە هەموویشی بەستراوە بە بابەتەکانی گەردوون وبونەوەرەوە، هەموو ئەوانەی هەستەکان دادەچڵەکێنێ، کاتێ کە سەرنجی ئاسمانەکانو زەوی دەدات ــ بە شێوازی ئاسایی ، یان لەسەر شاشەکان ــ یاخود هەرکات سەرنجی دیمەنی خۆر هەڵاتن یان ئاوابوون و پەیدابوونی شەو دەدرێت، یاخود هەرکات ئیماندار سوژدەو کڕنوش لە نوێژەکاندا دەبات لە بەرەبەیانو ئێوارەکاندا.

پاشان بە شێوازێکی نوێ باسێکی گرنگ دووبارە دەکاتەوە کە پەیوەستە بەم گەردوونەی کە نومایانە و خوای گەورە داوا لە پێغەمبەر (ﷺ) وە تاکە تاکەی باوەڕداران دەکات کە خۆگربن لەسەر تەسبیحاتو ستایشو سوژدەو

خواپەرستیان بەردەوام بن، چونکە تۆ چاوەڕوانی دەکەیتو بە تەمای لە هەر چرکەساتێکی شەو یان ڕۆژدا ڕووداوێکی گەردوونی زۆر گەورەو گرنگو فراوان ڕووبدات کە مەگەر غافڵو بێ ئاگاکان حسابی بۆ نەکەن، ئەمەش مەبەستی سەرەکیو بابەتی هەرە گرنگی سورەتەکەیە .

لەڕاستیدا ئەمە دیمەنێکی نوێی سەرنج ڕاکێشە، لەو ڕۆژە سەختو تەنگانەیەدا، پێشتر لە ئایەتی (٣٠-٣١)دا بە شێوازێکی تر و لە دیمەنێکی جیاوازدا وێنای کردبوو، بەڵام لێرەدا لەباتی باسی فوکردن بە کەڕەنا تایبەتەکەدا، باس لە دەنگێکی گەورە دەکات. بەشوێنیدا دیمەنی هاتنە دەرەوەی مرۆڤەکان لە توێی درزەکانو لەت بوونی خاکی زەوی نومایان دەکات .. سەیرە ئەم هەموو خەڵکەی کە لە ڕابوردوودا گوزەریان بەسەر زەویدا کردووە هەتا کۆتایی هێنان بە دنیاو گەشتی سەرزەوی!! هەموویان کە لە ژمارە نایەن لە گۆڕەکانیان لە توێی خاکدا دێنە دەرەوە زۆربەیان کەڵەکە بوون لەسەر یەکتر هەروەکو (معری) لە دوودێڕ هۆنراوەدا باسیان دەکات، کە ئەمە واتاکەیەتی:

لەوانەیە گۆڕێك هەبێت چەندەها جار جەنازەی تێکرابێ .. پێکەنینی بێت بەو هەموو خەڵکە هەمە جۆرەی کە لە توێیدایە، چەندەها خەڵك نێژراوە بەسەر نێژراوەکانی تردا بە درێژایی زەمان و پانتایی زەمین!!

سەرزەمین هەمووی قاژ قاژ دەبێتو درزی تێ دەبێت جەستەو ئێسكو پروسکەکان و سەرجەم خانەکان کە ون بوون لە توێی خاکداو لە کونو کەلێنی زەویدا، کە مەگەر هەر خوا بزانێ کە لە کوێدا گیرساونەتەوە، ئەو زاتە

سەرجەمیان، سەرلەنوێ زیندودەکاتەوە، بەڕاستی دیمەنێکی سەیرەو بۆچوون لە ئاستیدا کول و کۆڵە!!

جا لە سایەی ئەم دیمەنە گەرمو وروژێنەرەدا ئەو حەقیقەتە دووپات دەکاتەوە کە ئەو خەڵکە ناحاڵیو بیرکۆڵانە قسەو باسی لەسەر دەکەن، یاخود ئینکاری دەکەنو باوەڕیان پێی نیە .

بەڵێ !! لە سایەی ئەو دیمەنو رووداوانەدا ئایەتەکان روو دەکەنە پێغەمبەر(ﷺ) تا دڵنیابێتو خۆگر بێت لە بەرانبەر دەمە دەمێو گوتاری نابەجێو بێباوەڕییان لە بەرانبەر ئەم حەقیقەتە روونو ئاشکرایەداکە لە ناخو ویژدانی باوەڕداردا هیچ جێگەی گومانو دوودڵی نیە، بۆیە دەفەرموێت :

ئێمە ئاگادارینو لە ئێوە چاکتر دەزانین کە ئەو ناحەزو ناپوختانە چی دەڵێن، تۆ دەستەڵاتت بەسەریاندا نیە، ئەوانە ئەو هەڵوێستەیان بەسەردا تێناپەڕێتو خۆیان دەبیننەوە.دیارە ئەوە هەڕەشەیەکی ترسناکەو نەهامەتی سامناك یەخەیان دەگرێت ـ گەر فریای خۆیان نەکەون ـ تۆیش وەنەبێ دەستەڵاتت هەبی بەسەریانداو بەزۆر ناچاری ئیمانو باوەڕیان بکەیت، چونکە ئەوە بەدەست تۆ نیە، ئەوە بەدەست ئێمەیە، ئێمە چاودێریان دەکەینو ئاگامان لێیانە، لەبەر ئەوە تاکە هۆکار ئەوەیە کە تۆ بەم قورئانە یاداوەری ئەو کەسانە بکەیت کە لە هەڕەشەکانی ئێمە دەترسن.

بێگومان قورئان دڵەکان رادەوەشێنێ، دەروونەکان دەهەژێنێ، گەر دڵی هۆشیارو بێدار هەبێت، ترسی ئەو رۆژگارەی لەناخدا هەبێتو باوەڕی بەو راستیانە هەبێت کە بەو شێوازە سەیرە دڵو دەروونەکان دەهێننە لەرزە!!

جا کاتێ کە ئەم سورەتە بەجوانی بەسەر خەڵکیدا دەخوێنرێتەوە ئیتر پێویستی بە زۆردار نیە ملیان با بداتو بەزۆر باوەڕیان پی بسەلمێنێ، چونکە خۆی هێزو دەستەڵاتێکی وای تێدایە کە زۆردارەکان نیانە، وە ئەوەندە کاریگەریی هەیە لە سەر دڵی مرۆڤەکان کە زۆر بەهێزترە لە قامچی زۆرداران:

دیارە خوای گەورە راستو رەوانو چاکی فەرمووە بۆ داچڵەکاندنی دڵە زیندوو هۆشیارەکان ..

﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّآ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ١٢٧﴾

﴿ البقره ﴾

پەروەردگارە ئەم کارەمان لێ وەربگرە و لە ڕیزی چاکەکا نماندا تۆماری بکە ،

چونکە بەڕاستی تۆ خوایەکی زۆر بیسەر و زانایت .